

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ФОРМУВАННІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Павленко О.О., к.е.н., доцент,
o.pavlenko@management.sumdu.edu.ua
Лаврик Є.І., аспірантка,
Калюжна Я.М., студентка гр. ПУ-71
Сумський державний університет,
м. Суми, Україна

У статті проведений аналіз взаємодій між державним регулюванням та формуванням бізнес-процесів підприємства в контексті сталого розвитку. Сталій розвиток – це одна з найбільших проблем сучасного світу. В статті розглянута система регулювання сталого розвитку, взаємодія на різних рівнях управління в контексті сталого розвитку. Визначено, що важливою складовою є інституційні зміни, використання відповідних методів та інструментів державного впливу, спрямованих на розробку всієї системи державного регулювання сталого розвитку. Особливого значення надається дослідженню впровадження концепції сталого розвитку в організаціях. Розкрито потреба в ефективному функціонуванні державного механізму. Представлено статистичні показники розвитку України. Досліджено вплив концепції сталого розвитку на бізнес-процеси підприємства. Доведено, що впровадження концепції сталого розвитку ефективно впливає на бізнес-процеси підприємства. Результати дослідження структури механізму державного регулювання сталого розвитку показали, що він базується на цільовій, регулятивній, організаційній, економічній та інформаційній складових, що здійснюється за допомогою внутрішньої системи важелів, методів і правил. Ефективне функціонування державного механізму, регулювання якого має досить різноманітний характер грає надзвичайно важливу роль для підприємств та організацій, що дотримуються принципів сталого розвитку в системі формування бізнес-процесів. Також в статті був проведений аналіз статистичних показників, таких як рентабельність операційної діяльності підприємств, ВВП на душу населення, чисельність населення, капітальні інвестиції на охорону навколишнього середовища, поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення. Зокрема була визначена наявність співпадання динаміки змін цих показників. Це є основою для визначення взаємозв'язків та проведення більш детальних досліджень між бізнес – процесами, державним регулюванням та сталим розвитком.

Ключові слова: сталій розвиток, бізнес-процес, аналіз, державне регулювання.

DOI: 10.21272/1817-9215.2020.4-1

ВСТУП

У сучасних умовах європейської інтеграції в Україні сталий розвиток та його державне регулювання є досить актуальними. Поставлена мета полягає у створенні сприятливих умов для економічного розвитку та зростання в Україні, забезпечення соціальної стабільності, підвищення глобального рівня конкурентоспроможності країни з точки зору екологічної стабільності. Така тенденція є основою як розвитку України в цілому, так і розвитку окремих підприємств та організацій на стадії розробки бізнес-процесів.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є аналіз взаємодій між державним регулюванням та формуванням бізнес-процесів підприємства в контексті сталого розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Понятійний апарат системи державного регулювання сталого розвитку є досить складним. У сучасному розвитку науки про державне управління все ще існує проблема певної невизначеності щодо сфер впливу та регулювання державного управління. У національному вимірі - це систематична координація та гармонізація трьох основних складових сталого розвитку суспільства (соціальна, екологічна та економічна). Згідно [1], державна система регулювання повинна базуватися на роботі механізму, що передбачає визначення основних методів, важелів, інструментів,

нормативного та інструктивного забезпечення державного регулювання сталого розвитку (рисунок 1).

Результати дослідження структури механізму державного регулювання сталого розвитку показали, що він базується на цільовій, регулятивній, організаційній, економічній та інформаційній складових, що здійснюється за допомогою внутрішньої системи важелів, методів і правил. Ефективне функціонування державного механізму, регулювання якого має досить різноманітний характер грає надзвичайно важливу роль для підприємств та організацій, що дотримуються принципів сталого розвитку в системі формування бізнес-процесів. Зокрема, важливою складовою є інституційні зміни, використання відповідних методів та інструментів державного впливу, спрямованих на розробку всієї системи державного регулювання сталого розвитку.

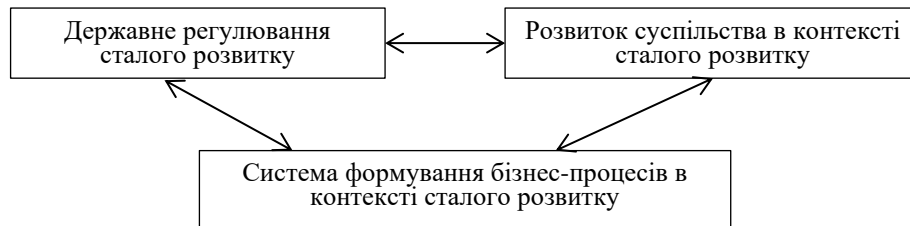

Рисунок 1 – Система регулювання сталого розвитку

Саме тому, взаємодії на різних рівнях управління в контексті сталого розвитку можна представити наступним чином (рисунок 2).

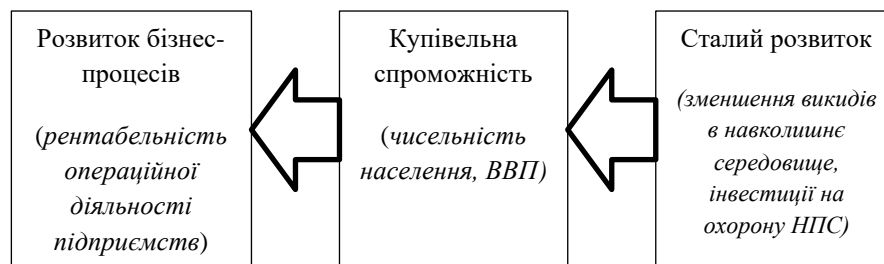

Рисунок 2 – Взаємодії на різних рівнях управління в контексті сталого розвитку

Згідно з даними програми міжнародних зіставлень за 2017 у десяти країнах, де проживає 0,5% світового населення, ВВП на одну особу за паритетом купівельної спроможності перевищував 60 000 доларів США, у двадцяти п'яти країнах, де проживає 8% світового населення, цей показник був менше 3000 доларів США. Найвище значення ВВП на одну особу за паритетом купівельної спроможності становило 112 701 доларів США у Люксембурзі, найнижче – 784 доларів США у Бурунді, тобто різниця склала 114 разів [2].

Таким чином, у відповідності до рисунку 2 можемо представити наступну залежність між розвитком бізнес-процесів та сталим розвитком (формула 1).

$$\begin{cases} R = f(K) \\ K = f(S) \end{cases} \quad (1)$$

де, R – величина, що характеризує розвиток бізнес-процесів на досліджуваній території, K – величина, що характеризує купівельну спроможність населення на даній

території, S – величина, що відображає показники реалізації концепції сталого розвитку на даній території.

В рамках даного дослідження пропонується для характеристики розвитку бізнес-процесів R дослідити динаміку зміни показника рентабельності операційної діяльності підприємств України протягом 2014-2018 років. Для характеристики купівельної спроможності K пропонується використовувати показники ВВП та чисельності населення на досліджуваній території. Слід зазначити, що згідно [2] за результати міжнародних зіставлень ВВП за 2017 рік, які розраховані й оприлюднені Світовим Банком у травні 2020 року, сукупний обсяг ВВП України за паритетом купівельної спроможності склав 504,4 млрд. доларів США, що становить 0,4% світового ВВП, або 1,6% регіону Європи та Центральної Азії. У розрахунку на одну особу ВВП України за ПКС становив 11 871 доларів США, що складає 71,5% середньосвітового рівня, або 33,7% регіону Європи та Центральної Азії. А для аналізу сталого розвитку S пропонується ряд показників, зокрема капітальні інвестиції на охорону навколишнього середовища, поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення (таблиця 1).

Таблиця 1 - Статистичні показники розвитку України за 2014-2018 роки [3]

Найменування	Одиниці виміру	2014	2015	2016	2017	2018
Рентабельність операційної діяльності підприємств	%	-4,1	1	7,4	8,8	9
ВВП на душу населення	тис. долл	3,1	2,1	2,2	2,6	3,1
Чисельність населення	млн. осіб	45,2	42,7	42,5	42,4	42,2
Капітальні інвестиції на охорону навколишнього середовища	млрд.грн	7,9	7,6	13,3	11	10,1
Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища	млрд.грн	13,6	16,9	19,1	20,4	24,3
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення	млн.т	3,3	2,8	3	2,6	2,5

На рисунку 3 наведено співставлення динаміки досліджуваних показників розвитку України протягом 2014-2018 років. Слід зазначити, що спостерігається тенденція щодо співпадання динаміки поточних витрат на охорону навколишнього природного середовища та динаміки рентабельності операційної діяльності підприємств. При цьому така динаміка є зростаючою за досліджуваний період. Це свідчить про розвиток системи бізнес-процесів в контексті їхньої екологоорієнтованості [4]. Підтвердженням цьому є і необхідність врахування екологічного фактора на всіх рівнях управління територією [5].

В наш час більше 4000 компаній добровільно підписали Глобальний Договір ООН про стандарти соціального відповідального бізнесу. Головними умовами членства компанії – стійкий розвиток із врахуванням 10 принципів дотримання прав людини, розуміння екологічної відповідальності, а також щорічний нефінансовий звіт про результати власної діяльності [6,7].

В Україні концепція сталого розвитку не набула масового характеру[8]. На це впливає складна економічна ситуація та потреба в ресурсах для інвестування [9]. Але, такі підприємства як «Воля», «Київстар», «Оболонь», «Фокстрот», ТМ «ОККО» долучились до реалізації стратегії сталого розвитку.

Група компаній «Фокстрот» є одним із лідерів у продажі побутової та електронної техніки. З 2008 року «Фокстрот» впроваджує стратегію сталого розвитку та щорічно звітує відповідно до вимог міжнародного стандарту зі звітності у сфері сталого розвитку GRI (Global Reporting Initiative) за вимогами «Основного» варіанту останньої версії G4 і десяти принципів Глобального Договору ООН (UN Global Compact).

Рисунок 3 – Співставлення динаміки показників розвитку України протягом 2014-2018 років

Нещодавно «Фокстрот» презентував свій дванадцятий звіт в якому сказано, що стратегія розвитку групи компанії клієнторієнтована, а також всі соціальні проекти системні, звірені із соціальною державною політикою та підтримують діяльність державних органів влади у вирішенні нагальних соціальних проблем.

Таблиця 2 – Виконання принципів Глобального Договору ООН за 2019 рік на прикладі компанії «Фокстрот» [10]

Характеристика принципів	Практична реалізація
Відповідальність перед суспільством	<ul style="list-style-type: none"> - На 53,7% зменшилась кількість скарг на сервісне обслуговування у 2019 році; - 9,4 млн покупок учасників Програми лояльності на кінець 2019 року; - 100 тис нових клієнтів щомісяця.
Відповідальність перед співробітниками і їх сім'ями	<ul style="list-style-type: none"> - 4500 працівників на 2019 рік - 1 140 працівників засвоїли 88 навчальних програм; - 2 150 продавців опанували 66 курсів щотижневого обов'язкового навчання зі знання товарів; - 2090 працівників закінчили проект навчання ділової сучасної української мови; - 60% керівних посад закривається за рахунок внутрішнього кадрового резерву.
Відповідальність у сфері навколишнього середовища та екології	<ul style="list-style-type: none"> - бренд очолив Топ-5 ритейлерів та увійшов до Топ-20 екобрендів України; - понад 300 співробітників стали волонтерами «Зеленого руху»; - 5621 зібрано макулатури; у; - 120 кг пластикових кришечок передано на переробку.
Систематичне спонсорство і благодійність	<ul style="list-style-type: none"> - Завдяки картці воїна отримали знижки на товари та послуги вже на понад 512 млн грн адресної допомоги; - 2300000 грн надано адресної допомоги за 2019 рік у рамках проекту «Українці разом» - 1000 співробітників активістів; - 98 800 грн сума допомоги від співробітників , які підтримали своїх колег у важких життєвих ситуаціях; - 60 000 грн закуплено техніку(ноутбуки та планшети) для юних пацієнтів Інституту серця, з особливими історіями хвороби та непростю долею, в рамках проекту «Фокстрот зігріває серця»

Як видно з таблиці 2 реалізація глобальних принципів дозволила отримати позитивні результати в господарській діяльності за рахунок удосконалення бізнес-процесів.

ВИСНОВКИ

З кожним роком впровадження концепції сталого розвитку стає більш популярною в Україні як на рівні державного регулювання, так і на рівні бізнес-процесів підприємства. Однак, поки що, концепцію реалізують потужні підприємства, які мають відповідні фінансові та кадрові ресурси, а також визначені стратегічні цілі. Реалізація цієї концепції допомагає вирішити соціальні, демографічні та екологічні проблеми людства, тому є важливим критерієм як для кожного підприємства, так і для країни в цілому.

SUMMARY

O. Pavlenko, Y. Lavryk, Y. Kaliuzhna. The role of state regulation in the formation business processes of the enterprise in the context of sustainable development

The article analyzes the interactions between government regulation and the formation of business processes of the enterprise in the context of sustainable development. Sustainable development is one of the biggest problems in the modern world. The article considers the system of regulation of sustainable development, interaction at different levels of government in the context of sustainable development. It is determined that an important component is the institutional changes, the use of appropriate methods and tools of state influence, aimed at developing the entire system of state regulation of sustainable development. Particular importance is attached to the study of the implementation of the concept of sustainable development in organizations. The need for effective functioning of the state mechanism is revealed. Statistical indicators of Ukraine's development are presented. The influence of the concept of sustainable development on the business processes of the enterprise is investigated. It is proved that the implementation of the concept of sustainable development effectively affects the business processes of the enterprise. The results of the study of the structure of the mechanism of state regulation of sustainable development showed that it is based on the target, regulatory, organizational, economic and information components, which is carried out using an internal system of levers, methods and rules. The effective functioning of the state mechanism, the regulation of which is quite diverse, plays an extremely important role for enterprises and organizations that adhere to the principles of sustainable development in the system of business process formation. The article also analyzes statistical indicators such as profitability of operating activities of enterprises, GDP per capita, population, capital investment in environmental protection, current expenditures on environmental protection, emissions of pollutants into the atmosphere from stationary sources of pollution. In particular, the presence of coincidence of the dynamics of changes in these indicators was determined. This is the basis for determining the relationships and conducting more detailed research between business processes, government regulation and sustainable development.

Keywords: sustainable development, business process, analysis, state regulation.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бурик З. М. Механізм державного регулювання в сфері сталого розвитку / Державне управління: удосконалення та розвиток ю- 2018.- №2[Електронне видання] – Режим доступу: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/31.pdf
2. Результати Програми міжнародних зіставлень 2017 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/mp.htm
3. Статистичний збірник «Регіони України» 2019.- Ч.1 / Державна служба статистики України, Київ [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2019/zb/12/zb_ru1ch2019.pdf
4. Павленко, О. О., & Алібекова, Ю. Т. (2012). Використання індексного інструментарію для діагностики соціо-еколого-економічного розвитку території. Економіка та держава, (12), 32-38.
5. Жулавський, А. Ю., Павленко, О. О., & Алібекова, Ю. Т. (2011). Проблеми екологізації системи управління адміністративно-територіального рівня.
6. Корнейчук Л. Економічний ріст та сталий розвиток / Л. Корнейчук // Економіка України. – 2008. №4. – С. 82-90.
7. Бурик З. М. Формування концепції сталого розвитку регіону / З. М. Бурик. // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. — 2014. — № 1. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ttpdu_2014_1_22.pdf
8. Квятковська Л. А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства / Л. А. Квятковська // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2013. — Вип. 1. — С. 85–89. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vsed_2013_1_14.pdf
9. Шпортко А.М. Становлення концепції сталого розвитку [Електронний ресурс] / А.М. Шпортко, Г.В. Кірейцева // Режим доступу : http://www.ztu.edu.ua/ua/science/conference/files/eco_es../ShportkoAM.doc
10. Сайт компанії «Фокстрот» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://foxtrotgroup.com.ua/csr/global-compact.html>

REFERENCES

1. Burik ZM (2018). Mechanism of state regulation in the field of sustainable development. Public administration: improvement and development, (2).
2. Statistics Service of Ukraine, D. (2018). METHODOLOGICAL PROVISIONS ON THE ORGANIZATION OF WORKS UNDER THE PROGRAM OF INTERNATIONAL COMPARISONS OF 2017.
3. State Statistics Service of Ukraine. (2019) Statistical collection "Regions of Ukraine" (1)
4. Pavlenko, OO, & Alibekova, Yu. T. (2012). The use of index tools for diagnosing the socio-ecological and economic development of the territory. Economy and State, (12), 32-38.
5. Zhulavsky, A. Yu., Pavlenko, OO, & Alibekova, Yu. T. (2011). Problems of greening of the management system of the administrative-territorial level.
6. Korneychuk L. (2008) Economic growth and sustainable development. Ukraine economy. (4), 82-90.
7. Burik, ZM (2014). Formation of the concept of sustainable development of the region. Theory and practice of public administration and local self-government, (1).
8. Kwiatkowska, LA (2013). Implementation of the principles of the concept of sustainable development in the enterprise. Bulletin of Socio-Economic Research, (1), 85-89.
9. Shportko, AM, & Kireitseva, GV (2014). Formation of the concept of sustainable development.
10. The site of the company "Foxtrot" (2020).